

Preek van de leek

Sigrid Kaag, Femke Halsema,
Femke van der Laan, Noraly Beyer,
Gerdi Verbeet, Stef Bos,
Marjolijn van Heemstra, Stine Jensen,
Paulien Cornelisse, Eberhard van der Laan
en Alexander Rinnooy Kan
op de kansel

Onder redactie van Nico de Fijter

WALBURGERS

Deze uitgave kwam tot stand in samenwerking met
Preek van de leek Amsterdam

Omslagontwerp Bart van den Tooren
Ontwerp binnenwerk Zeno Carpentier Alting

© 2020 de auteurs, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers,
Zutphen

© 2020 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen
www.preekvandeleek.amsterdam
www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
een enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toe-
stemming van de uitgever.

ISBN 9789462495531

e-ISBN 9789462496842

NUR 740

Inhoud

In den beginne – Nico de Fijter 7

Door contrast is de wereld gemaakt

– Sigrid Kaag 11

Wees hier aanwezig

– Femke Halsema 20

Maar de grootste van deze is de liefde

– Femke van der Laan 30

Een god in het diepst van mijn gedachten

– Noraly Beyer 39

Voor wie wil je de ander zijn

– Gerdi Verbeet 55

Denk aan Job en alles komt goed

– Stef Bos 65

Als Mozes had doorgevraagd

– Marjolijn van Heemstra 79

Op gelijke hoogte

– Stine Jensen 87

Mozes, de twijfelaar

– Paulien Cornelisse 97

‘Ga en doe jij evenzo’	
– Eberhard van der Laan	106
Lof der Dwaasheid	
– Alexander Rinnooy Kan	114
<i>Verantwoording</i>	125
<i>Over de auteurs</i>	127

In den beginne

NICO DE FIJTER

Wat is een preek eigenlijk? Het is een vraag waarop zoveel antwoorden te geven zijn dat hem stellen bijna zinloos is. Toch even, als kleine verkenning, een paar van die antwoorden.

Een preek, zegt de grote Amerikaanse schrijfster en essayiste Marilynne Robinson, is 'dat buitengewone moment, wanneer iemand in goed vertrouwen probeert te spreken over iets wat ertoe doet, tegen mensen die in goed vertrouwen proberen te luisteren'. Het tafereel op zich – een prediker en zijn of haar toehoorders – is al ontroerend, zegt Robinson, 'aangezien wij arme stervelingen zozeer opgaan in onze bedriegerijen en streken [...] dat een serieuze poging tot betekenis, gesproken en gehoord, vrij uitzonderlijk is.'

Een preek, zei de grote theoloog en verzetsstrijder Dietrich Bonhoeffer in 1925, is een poging om diep door te dringen in de Bijbeltekst, 'totdat de muren der eeuwen die ons ervan scheiden ineensstorten en wij de kern van het verhaal zien'. Later, in 1931, zei

hij: 'Een preek moet een gebeurtenis zijn.'

Een preek, zegt de oude monnik Zosima in *De gebroeders Karamazov* van Dostojevski, is het planten van een klein zaadje: 'Werp het in de ziel van een eenvoudig mens en het zal niet vergaan, maar het zal wortelschieten en als een lichtpunt in de duisternis van zijn zonden schitteren en zijn hele leven in zijn herinnering blijven.'

En dan preken aan leken overlaten? Je moet er maar zin in hebben.

Dat hadden veel van de lekenpredikers in deze bundel dan ook niet per se. Want hoewel ze – als cabaretier, politicus, muzikant, kunstenaar, bestuurder en presentator – gewend zijn aan het podium, gold voor velen van hen dat ze zich voor hun optreden als prediker flink zenuwachtig hadden gemaakt. Preken, zo voelden ze allemaal aan, dat is toch wel andere koek.

In de loop van de jaren is er in tientallen dorpen en steden in het land geleenpreekt. Maar de oerversie van de preek van de leek stamt uit de hoofdstad: de Amsterdamse protestantse predikant Abel-tje Hoogenkamp en haar doopsgezinde collega Henk Leegte kwamen een jaar of twaalf geleden op het idee. Wat gebeurt er, vroegen zij zich af, als niet een predikant – ooit de belangrijkste opiniemaker – maar een columnist, cabaretier, kunstenaar, politicus, journalist of wetenschapper de preekstoel bestijgt? Als je zo iemand vraagt om in een Bijbeltekst te duiken en, ingebed in de traditionele kerkelijke li-

turgie, de toehoorders – welja – een boodschap mee te geven?

De preken die in deze bundel zijn opgenomen – allemaal maken ze deel uit van de Amsterdamse reeks van lekenpreken – laten zien dat ook dáár geen eenduidig antwoord op te geven is. De ene lekenpreek was een getuigenis, de andere een bekentenis, een vermaning, een herinnering, een oproep, een les, een liefdesverklaring of een statement. Maar altijd, echt altijd, gebeurde er iets bijzonders, in die Amsterdamse doopsgezinde kerk.

Een goede preek – opnieuw een citaat van Marilynne Robinson – is ‘een zuiver, zeldzaam merkwaardig onwerelds geschenk’. En dat is precies wat deze lekenpreken stuk voor stuk zijn: een geschenk.

Nico de Fijter
oktober 2020

Door contrast is de wereld gemaakt

SIGRID KAAG

SCHRIFTLEZING

Genesis 2:18-25

God, de Heer, dacht: Het is niet goed dat de mens alleen is, ik zal een helper voor hem maken die bij hem past. Toen vormde hij uit aarde alle in het wild levende dieren en alle vogels, en hij bracht die bij de mens om te zien welke namen de mens ze zou geven: zoals hij elk levend wezen zou noemen, zo zou het heten. De mens gaf namen aan al het vee, aan alle vogels en alle wilde dieren, maar hij vond geen helper die bij hem paste. Toen liet God, de Heer, de mens in een diepe slaap vallen, en terwijl de mens sliep nam hij een van zijn ribben weg; hij vulde die plaats weer met vlees. Uit de rib die hij bij de mens had weggenomen, bouwde God, de Heer, een vrouw en hij bracht haar bij de mens. Toen riep de mens uit: 'Eindelijk een gelijk aan mij, mijn eigen gebeente, mijn eigen vlees, een die zal heten: vrouw, een uit een man gebouwd. Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw,

met wie hij één van lichaam wordt. Beiden waren ze naakt, de mens en zijn vrouw, maar ze schaamden zich niet voor elkaar.

Matteüs 5:1-10

Toen hij de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. Hij nam het woord en onderrichtte hen: 'Gelukkig wie nederig van hart zijn, want voor hen is het koninkrijk van de hemel. Gelukkig de treurenden, want zij zullen getroost worden. Gelukkig de zachtmoedigen, want zij zullen het land bezitten. Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Gelukkig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden. Gelukkig wie zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien. Gelukkig de vreedstichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden. Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

PREEK

In het begin, toen God de hemel en de aarde schiep, scheidde Hij het licht van de duisternis en het water van het land. Dit bevolkte Hij met planten en dieren, en aan het hemelgewelf plaatste Hij sterren en planeten. Geen van Zijn scheppingen stond alleen.

Tot Hij de mens schiep.

De mens plaatste Hij in de tuin van Eden, een paradijs. Maar de Heer zag dat de mens niet volmaakt was. 'Het is niet goed dat de mens alleen is. Ik zal